

AZƏRBAYCAN YARIŞLARI
THE AZERBAIJAN TOURNEYS

Informaltourney «Olimpiya dunyasi» 2006 (newspaper)

Sections: studies, #2, #3, H#2 . Free themes. Columnist : Ilham Aliev.
Judges: #2 E.Bogdanov (Ukraine), #3- R.Aliovsadzade (USA), studies- I.Aliev,
H#2- ?
Address: ilhamaliev@mail.ru Closing date: 20.10.2006
The publication (max 3 per author) and award will be sent participants by e-mail.

Informaltourney «Kaspiy» 2006 (newspaper)

Sections: #2, #3, studies, H#2 . Free themes. Columnist : Elmar Abdullayev.
Judges: #2 - R. Aliovsadzade (USA), #3- Y.Gordian (Ukraine), studies-
A. Almammadov (Azerbaijan), H#2- ?.
The publication and award will be sent participants by e-mail. The prizes : books.
Original compositions should be sent (max 3 per author) by 1.10.2006 to:
abdullaev-elmar@bk.ru.

Salman Javadzade -70 JT

Sections: #2, #3 - Miniatures. Free themes. Judge: S.Javadzade
Judge - organizer: Elmar Abdullayev.
Address: abdullaev-elmar@bk.ru (max 3 per author).
Tourney Director: Ilham Aliev.
Closing date: 31.09.2006.
The prizes Magazine on a composition.

Mejnun Vahidov - 60 JT

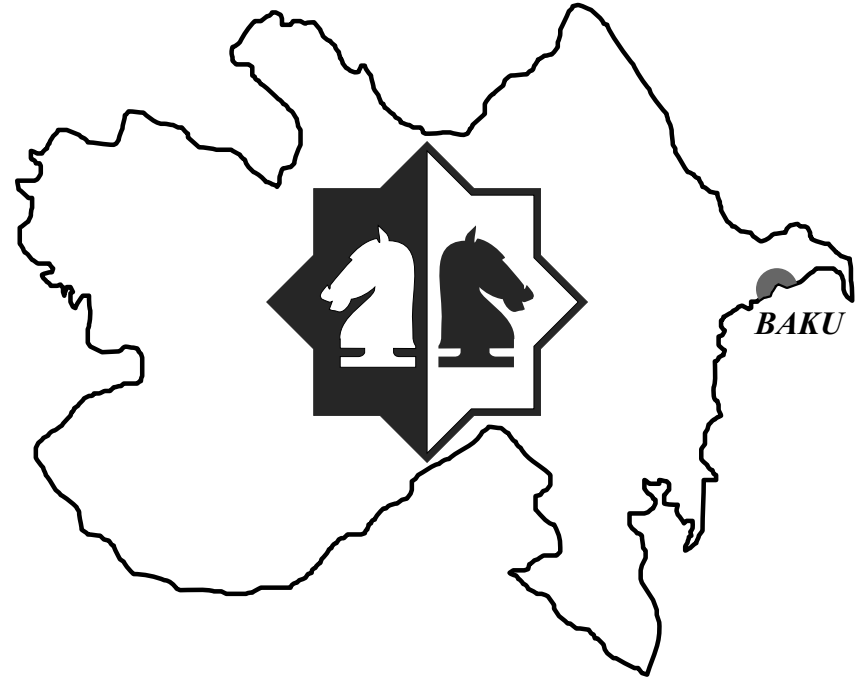
Section: #3 Judge: M.Vahidov.
Judge - organizer: Elmar Abdullayev.
Address: abdullaev-elmar@bk.ru (max 3 per author).
Tourney Director: Ilham Aliev.
Closing date: 31.09.2006.
The prizes books of M.Vahidov

PLEASE REPRINT.....PLEASE REPRINT.....PLEASE REPRINT

**Jurnalın üz qabığında Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin
(1918-1920-ci il) xəritəsi verilib. Mübahisəli ərazilər göstərilməyib.**

Şahmat bəstəçiliyi

№4 may 2006

**Azərbaycan Şahmat Federasiyası
Bəstəçilik komissiyasının bülleteni**

Təsisçi (Founder): **Mahir Məmmədov**

Redaktor (Editor): **İlham Əliyev**

Üz qabığının dizaynı,

orijinal-maket və səhifələmə: **Azər Rəhmanov**

Tiraj: 50 nüsxə.

Məqalələri və elanları aşağıdakı ünvanla göndərmək olar:

İlham Əliyev, 8 m/r, 18/29-51, Sumqayıt AZ-5008.

Tel: ev (+994 18) 644-82-23, cib (+994 50) 515-40-99

(İlham Aliev, 8 m/r, 18/29-51, Sumgayit AZ-5008, Azerbaijan)

E-mail: ilhamaliev@mail.ru

İ ç i n d ə k i l ə r

1. Məktublar 3
2. Azərbaycan Şahmat Bəstəçiliyi Komissiyası -35 Yubiley yarışması 4-20
(Azerbaijan CCC-35 JT, 2006 (+, #2, H#2))
3. Poeziya səhifəsi «M.F.Axundov» 5
4. Анатолий Василенко (Украина)
«Вариации на тему элиминации» 21-23
5. Xəbərlər 12, 16, 20, 23, 24, 25
6. VIII Komanda dünya çempionatı mövzularının tərcüməsi 26-27
7. Azərbaycan yarışları / The Azerbaijan tourneys 28

Riece abbreviations:

Ş = King
V = Queen
T = Rook
A = Knight
F = Bishop
piyada = Pawn

Foreign subscribers \$5 per issue (postage included).

MƏKTUBLAR / LETTER'S

Congratulations, İlham, on the first issue of this Azerbaijani composition magazine of which you are, I see, the chief editor. It is an excellent publication - with better quality photographs than EG's!

John Roycroft "EG" chief editor (London, England)

Təbriklər! İlham, şahmat bəstəçiliyi üzrə Azərbaycan jurnalının ilk sayından görürəm ki, Siz baş redaktorsuz. Bu, əla dərcdir. Yaxşı keyfiyyətli şəkillərinə görə «EG»-dən üstündür!

John Roycroft "EG" jurnalının redaktoru (London, İngiltərə)

Dear Mr. Aliev,

I am pleased to have received notice of the Olimpiya Dunyasi Tourney and the Azerbaijan Chess Composition Commission - 35 Tourney. This much activity makes your region the center of the endgame study world. By participating in these tourneys, I feel I bring myself closer to the center of action, closer to an association with my fellow composers around the World.

Sincerely, Richard Becker (Oregon City, U. S. A).

Sizin yarışlar haqda informasiyanı aldıma çox razıyam. Bu böyük iş sizin ölkəni dünya etüd mərkəzlərindən birinə çevirir. Bu yarışlarda iştirak edərək, mən hadisələrin mərkəzinə yaxınlaşdığımı və bütün dünya bəstəçiləri ilə daha yaxın təmasda olduğumu hiss edirəm.

Hörmətlə, Richard Becker (Oregon , ABŞ).

Hello İlham,

Already you have sent the results of the Azerbaijan Chess Composition Commission-35 JT. Thank you! As with the "Olimpiya Dunyasi" tourney, the results are out promptly. Your tourneys are an example for others. I am looking forward to your next tourney.

Thanks again, Richard.

Salam İlham,

Siz artıq Azərbaycan Şahmat Bəstəçiliyi komissiyasının 35 illik yubileyinə həsr olunmuş yarışın nəticələrini göndərmisiniz. «Olimpiya dünyası»-nda olduğu kimi nəticələrin tez elan olunması sevindirici haldır. Sizin yarışlar başqaları üçün nümunədir. Çox səbirsizliklə sizin növbəti yarışlarınızı gözləyirəm.

Təşəkkürlər, Richard.

Dear chess friend İlham,

I received the award of the tourney "Olimpiya dunyasi" 2005. I am happy for my result. Thank you for a fast and accurate award.

Best wishes, Marco Campioli (Italy)

Əziz şahmat dostu İlham,

Mən "Olimpiya dünyası" 2005 yarışının təltifini aldım. Göstərdiyim nəticəyə görə xoşbəxtəm. Sürətli və səlis hakimliyə görə təşəkkür edirəm.

Xoş arzularla, Marco Campioli (İtaliya)

Azərbaycanda şahmatın tarixi çox qədimdir. Tarixi qaynaqlardan, 13 əsrin sonu 14 əsrin əvvəllərində yaşamış tanınmış Azərbaycan şairi Qətran Təbrizinin «Məhr və Müştəri» poeməsindən görüldüyü kimi, şahmat ölkəmizdə artıq VI əsrdə məlum idi. Şahmat haqqında Xaqani (1126-1199) və Nizami (1141-1209), Məhsəti (12 əsr), Nəsimi (1369-1417), Füzuli (1494-1556) və digər şair-mütəfəkkürlərin əsərlərində rast gəlmək olur. Yazıçı və filosof Mirzə Fətəli Axundov «Şətrənc oyunu» şeirində (1864) poeziya vasitəsi ilə şahmat oyunu qaydalarını təsvir edib.

Azərbaycan şahmatçıları Şərqdə ən güclülərdən idilər (Cəlaləddin Naxçıvani - IX əsr), Ələddin Təbrizi Şətrənci (XIV-XV əsr) isə Teymurləng imperiyasında ən güclü idi,

onun bir çox mənsubələri günümüzədək gəlib çatıbdır.

1970-ci ildə A.V.Sarıçev (02.08.1909- 07.12.1986) rəhbərliyi ilə Azərbaycan Şahmat Federasiyası tərkibində şahmat bəstəçiliyi komissiyası yaradıldı. O, ömrünün sonuna kimi komissiyanın əvəzəlməz sədri oldu (1970-1986). Müxtəlif dövrlərdə Rauf Ələvsətzadə (1986-1989), Məcnun Vahidov və Bəxtiyar Rüstəmov komissiyanın sədrləri olmuşlar. 2002-ci ildən şahmat bəstəçiliyi komissiyasının sədri Mahir Məmmədovdur. O, buyaxınlarda Azərbaycan Şahmat Federasiyasının Vitse-Prezidenti seçilib, buna görə biz onu təbrik edirik və uğurlar arzulayırıq!

The origin of chess in Azerbaijan dates back as far as the 6th century. This is evident from the poem "Mehr and Mushtery" by the famous Azerbaijani poet G. Tebrizy who lived at the end of the 13th and the beginning of the 14th centuries. The proof that chess game was played in Azerbaijan long time ago comes also from the works of Hagani (1126-1199), Mehseti (12th century), Nizami (1141-1209), Nasimi (1369-1417), Fizuli (1494-1556), M.F. Akhundov (1812-1878), prominent Azerbaijani writers at their respective times. Some Azerbaijani chess players were among the best in the East, like, D.Nakhcivani (9th century), A.T.Shatransi (the 14th -15th centuries) who, by the way, was the best in the Tamerlan's (1336-1405) times.

The Azerbaijan Chess Composition Commission began in 1970 under the leadership of International Master in Chess Composition Aleksandr Sarichev (1909-1986). After his death, the Commission was run in succession by M.Vahidov, R.Aliovsadzade and B.Rustamov, with the current President being Mahir Mammadov.

Yarışın bağlanmış günü / Closing date: 20.11.2005.

İlkin təltif / Provisional award: 17.02.2006-01.04.2006

Etüdlərin səhv və sələflərinin tapılmasında məsləhətlərinə görə İuri Akobia-ya (Gürcüstan) və mətni ingilis dilinə tərcümə etdiyinə görə Rauf Ələvsətzadəyə (ABŞ) xüsusi minnətdarlığımı bildirmək istədim.

Special thanks should go to Iuri Akobia (Georgia) for his invaluable and professional help (studies) and Rauf Aliovsadzade for translating the text into English!

MİRZƏ FƏTƏLİ AXUNDOV

ŞAHMAT OYUNU
1864-cü il

Tərcümə:
Azər RƏHMANOĞLU

Biri şahdı, biri vəzir, yanlarında iki fil,
Əgər düşmən hücum etsə, nagehan, qəfil,
Şahı qoruyarlar iki at, iki qəsri-qala da,
Həm də öndə durmuş səkkiz piyada.
Altmış dörd xanəli hər b məclisində,
Ağ-qara rənglərlə bəzənmiş meydan,
Şah sərbəst olsa da hər qədəmində,
Yerişi bir xanə, mülkü xanədan.
Vəzir hər an cəlddir, hüduda qəder.
Ya düz, ya çəpəki düşməni güder.
Fillər hərəkətdə daim çəp gedər,
Qalalar əks yolu - düzü seçərlər.
Oyuna bəzək atların öz yerişi, dönməyi var,
İki xanə sıçrayaraq, xanə yana enməyi var.
Rəqibi öndə görsə, Əzrayıl tək yenməyi var.
Piyada addımla, sakit, nizamlı,
Düşmən sərhəddini keçər inamlı.
Yandan hücum etsə, düşmən vurular,
Çatsa son xanəyə, o, vəzir olar.
Şah tək-tənha qalsa, düşmənlər içində
Qaçmağa heç imkanı yoxsa əlində,
Hökməni əsir olacaq, şah qalacaq mat
Bu bir zəngin oyun, adı da şahmat.

МИРЗА ФАТАЛИ АХУНДОВ

ШАХМАТНАЯ ИГРА
1864 г.

Перевод:
Александр ГРАЧ

Есть шах и есть визир и два слона,
А чтобы шах с двором был охранен сполна
Есть два коня; в углах две крепости есть тоже.
Строй пешек впереди, что на солдат похожи.
Их поле битвы шестьдесят четыре клетки
Попеременно черно-белые расцветки.
Сам шах ступает лишь на шаг
Назад, вперед, налево ли, направо,
А войско резвое ему добудет славу.
Визирь же движется не зная,
И прямиком, и вкось от края и до края,
Слоны наискосок идут по полю боя.
Движенья крепостей тяжелое, прямое.
Конь скачет всюду, он ползет для сраженья:
Вперед и в сторону вот путь его движенья,
За шагом шаг вперед, спокойно и без спешки
В стан неприятеля хотят проникнуть пешки.
И той, что повезет, ест, право, чем гордиться:
Она немедленно в визиря превратится.
А если шах один во вражьем окруженьи
Ему грозит немедля поражение.
Коль нет защит от нападения, нет преград,
Шах гибнет, ибо получает мат.

SON TƏLTIF / FINAL AWARD

Hakim / Judge: İlham Əliyev / Ilham Aliev (Azərbaycan/Azerbaijan)

10 ölkədən 29 bəstəçidən 39 etüd göndərilmişdi / 39 studies were received by the 29 listed below composers from 10 countries: **Azerbaijan** (Araz Almammadov, Elmar Abdullayev, Samir Badalov, Muradxan Muradov, Taci İsbəndiyarov, Akif Kalbiyev, Samir Karimov, Ramil Allajov, Rashad Hasanov, Kenan Velikhanov) **Germany** (Gerd Wilhelm Hoerning, Gerhard Josten), **U.S.A.** (Richard Becker, Will Tseng), **France** (Alain Pallier), **Georgia** (Iuri Akobia, David Gurgenidze), **Ukraine** (Sergiy Didukh, Leonid Topko, Viktor Syzonenko, Aleksandr Tsaplin), **Italy** (Franco Bertoli, Marco Campioli, Pietro Rossi, Piero Angelini), **Romania** (Florin Voiculescu), **Russia** (Yuri Bazlov, Alex Sochnev), **New Zealand** (Emil Melnichenko).

SƏLƏFLƏR / ANTICIPATIONS: Gerd Wilhelm Hoerning, Gerhard Josten (Şg1/Şg6) - Dawson, 1925 A=Şg1, Fg5, pb3, f6 / Q=Şh7, Ab1, pb7, e6 1.f7 Şg7 2.Fe7 Şxf7 3.Fb4; **Pietro Rossi** (Şb6/Şf4) Hooper, 1975 A=Şe4, Ae6, pc5 / Q=Şg4, Ab3, pg5 1.c6 Aa5 2.c7 Ac4 3.Şd5 Ab6+ 4.Şc6 Ac8 5.Şb7 Ae7 [5...Ad6+ 6.Şb8 Şh4 7.Ag7 g4 8.Af5+] 6.Ad4 Şf4 7.Ac6 Af5! 8.Şc8! [8.Şb6? Ad6 9.Ae7 Şe5] 8...Ad6+ 9.Şd7 Ac4 10.Ae7 Şe5 11.Af5! Ab6+ [11...Şxf5 12.Şc6!; 11...Şd5 12.Ae3+] 12.Şc6 Ac8 13.Şb7.

SƏHVLƏR VƏ DUALLAR / INCORRECT & DUALS:

Muradxan Muradov (Şh1/Şd6, Provisional award -1.HM) Dual: 7.Fe3 Şxc4 8.Ff2 Axc2 8.Fxc2 Axc2 10.Şxc2 =, **Franco Bertoli** (Şe6/Şg6) Səhvdir/Incorrect 4...Vg7 5.Vf4+ Ag5+ 6.Şd6 Şh7 7.Vf5+ Şg8 8.Axd3; **Alain Pallier** (Şe8/Şf5) Dual 3.a5! bxa5 4.Şxh6 e5 5.Şg7; Dual 4.a5!, **Ramil Allacov, Rəşad Həsənov** (Şh2/Şe8) Dual: 7.Şh4 Tg1 8.g8V+ Txc8 9.Txc8+; Dual 10.Tb5 Şe6 11.Şg3 Şd6 12.Şf3 Şc6 13.Tb8+; **Yuri Bazlov** (Şh7/Şb5) Dual: 7.Şh6 Fe8 8.Şg7! g3 9.Şf8 Fh5 (9...Fb5 10.Tb1+-) 10.Şe7 Ff3 11.Şd6+; **Emil Melnichenko** (Şf2/Şh4) Dual 5.Fd4! Tg5+ 6.Şh2! Th5 7.Ag7 Th7 8.Af7 (Af3) 8...Şg4+ 9.Şg2 Şf4 10.Ff6 Şe3 11.Ag5 Nalimov cədvəlinə görə qalib gəlirlər / win according to "TB Nalimov"; **Aleksandr Tsaplin** (Şa8/Şh8) Dual 2.Te7+ Şg8 3.Fxb2; **Aleksandr Tsaplin** (Şg1/Şa7) 1.c4 Şa6 2.Fd3 Şb7 3.Fe4+ (Dual 3.c5).

I.Akobia, D.Gurgenidze
1.Mükafat / 1st Prize
Azerbaijan CCC-35 JT

Heç-heçə (=)

Alex Sochnev
2.Mükafat / 2nd Prize
Azerbaijan CCC-35 JT

Uduş (+)

Sergiy Didukh
3. Mükafat / 3rd Prize
Azerbaijan CCC-35 JT

Uduş (+)

Iuri Akobia, David Gurgenidze (Gürcüstan) **1.Mükafat / 1st Prize**

1.c4! [1.Th8+!? Şg4 2.Tg8+ (2.cxd3 Txd3+ 3.Şc2 Ta3 4.Tb8 b4) 2...Şf3 3.Tf8+ Şe2 4.cxd3 Şxd3 5.Şb2 (5.Td8+ Şe4+) 5...Te3 6.Tf5 Şe4 7.Tf4+ Şd5 8.Tf5+ Te5; 1.cxd3!? Txd3+ 2.Şc2 Ta3 3.Tb8 b4] **1...a4+!** [1...bxc4+ 2.Txc4+; 1...d2+ 2.Şc2 Td3 3.Şd1 b4 4.Ta8 Şg3 5.c5 Şf3 6.c6 b3 7.c7 b2 8.Tb8 Tc3 9.Şxd2] **2.Şc3!!** [2.Şb4!? bxc4 3.Şxc4 d2 4.Td8 Tg2] **2...b4+!** [2...a3 3.cxb5 a2 4.Ta8 d2+ 5.Şxd2 Tg8 6.Ta4+] **3.Şxb4 a3! 4.Şc3! a2 5.Ta8** [5.Th8+!? Şg4 6.Th1 (6.Ta8 Şf4 7.c5 d2+ 8.Şxd2 Tg1) 6...Şf3 7.c5 Şe4 8.c6 Tg2 9.Şb3 Tc2]

A) - 5...Tf3 6.Th8+ Şg4 7.Th1 Şf4 8.Te1! Te3 9.Ta1 Th3 10.Te1 Te3 11.Ta1 Th3 12.Te1 mövqeli heç-heçə/positional draw, və / or **12...Tf3 13.c5! Tg3 14.c6! =**. Düzgün cəhd deyil / Wrong try is 14.Ta1 Şe4! 15.c6 Tg2 16.Şb3 d2 17.Txa2 d1V+ - +; 14.Tf1+!? Şe4 15.c6 Tg2 - +; **14...d2+ 15.Şxd2 =;**

B) - 5... d2+ 6.Şxd2 Tg8! 7.Ta7!! [7.Ta6?? Tg1 8.Txa2 Tg2+] **7...Tg7 8.Ta8 Tg8 9.Ta7** mövqeli heç-heçə/positional draw, və / or **9...Tg1 10.Th7+!** (məhz buna görə 7.Ta7! lazım idi / That is why it was necessary 7.Ta7!, 7.Ta6?? on 7...Tg1 8.Th6+ Şg5!) **10...Şg3 11.Tg7+ Şf2 12.Tf7+ Şg2 13.Tg7+ Şh2 14.Th7+** mövqeli heç-heçə / positional draw.

Gürcü müəlliflərinin yeni top «şah əsəri»! Əla giriş oyunu, a2 piyadasının vuruşundan valehedici imtina ilə əla puanta (7.Ta7!!). Sadə mövqedə ağlar üç mövqeli heç-heçə keçirməyə nail olurlar.

Excellent introductory play with a nice point (7.Ra7!!) and a surprising capture refusal of the Pa2 make this study another R-masterpiece by Georgian authors. In a simple position, White carries out three positional draws.

Alex Sochnev (Rusiya) **2.Mükafat / 2nd Prize**

1.f6 d4 [1...Fxf6 2.Şxf6 Fd3 3.g7 Fh7 4.Fg6 Fg8 5.Ff7 Fh7 6.Şg5 d4 7.Şh6+-; 1...Fc4 2.g7 d4+ 3.Şe7 Fxc7 4.fxc7 əsas variantla gətirir] **2.g7** [2.Şe7? Fxf6+! 3.Şxf6 Fd3 4.g7 Fh7=] **2...Fc4+ 3.Şe7!!** [Yanlış iz 3.Şf8? Fxc7+ 4.fxc7 d3 5.Ff7 d2! 6.g8V+ Şf2! =] **3...Fxc7 4.fxc7 d3 5.Ff7 d2! 6.g8V+ Şf2! 7.Vf8!** [f8 xanası azaddır! 7.Qd8? heç-heçəyə aparırdı 7...Şe1! 8.Fxh5 Fe2=] **7...Şe1! 8.Fxc4!** [8.Fxh5? Fe2=] **8...d1V 9.Vf4! Vg4** [9...Vd2 10.Vf1#] **10.Ve3+ Şd1 11.Fb3#**

Məlum final mat mövqəsi əla tərtibatla, cazibəli yanlış izlərlə və üçüncü gedişdə xananın məntiqi seçimi ilə.

Well-known mate finale is realized in a nice setting, with attractive tries and a logical choosing of the right square on the 3rd move.

Sergiy Didukh (Ukrayna) **3.Mükafat / 3rd Prize**

1.Ta1 (1.Txc2? f3+) **1...f3+ 2.Şh4! f2 3.a7 Fxa7 4.Tc1! Fc5!** (4...Şg8 5.e6) **5.Txc5 g1V 6.Tc8+ Vg8 7.Ff8! Vc4+!** (7...Ve6 8.Fg7#) **8.Txc4 f1V 9.Fg7+ Şg8 10.Tc8+ Şf7 11.Tf8+ Şg6 12.Tf6+!** uduş / wins (12.Txf1? pat / stalemate).

Topun fəal oyunu, o dörd dəfə vuruşdan imtina edir və V komanda dünya çempionatının mövzusu.

Active R-play with a fourfold capture refusal and the WCCT 5 theme.

Richard Becker
Xüsusi mükafat/ Special Prize
Azerbaijan CCC-35 JT

Heç-heçə (=)

Iuri Akobia
1.Fəxri rəy / 1st HM
Azerbaijan CCC-35 JT

Uduş (+)

Alex Sochnev
2.Fəxri rəy / 2nd HM
Azerbaijan CCC-35 JT

Uduş (+)

Richard Becker (ABS) Xüsusi mükafat/ Special Prize

1.c5 [1.Fxg8? d2 2.h6 d1V+ 3.Şc7 (3.Şe7 Ve2+ -+) 3...Vd4 4.h7 Şe3 5.Şb7 (5.g5 Vg7+ 6.Şb6 Şd4 7.Şc6 (7.c5 Ve5 8.c6 Vb8+ -+) 7...Şc3 8.Şb6 Şb4 9.Şc6 Şa5 10.Şd6 Şb6 11.c5+ Şb5 12.c6 Şb6 -+) 3...Vg7+ 4.Şb6 Şd4 5.g5 Şc3 6.c5 Şb4 7.c6 Vd4+ 10.Şb7 Şb5 11.c7 Vb6+ 12.Şa8 Vc6+ 13.Şb8 Şb6 14.c8A+ Şa6 15.Fc4+ Vxc4 16.h8V Vf4+ 17.Ad6 Vxd6+ 18.Şc8 Vc6+ 19.Şd8 Va8+ -+] 1...Tg5 [1...Tgx4 2.Şc6! Tb4 3.h6 d2 4.h7 Th4 (4...Tb8 5.Fb3 Txb3 6.h8V d1V 7.Vh2 + =) 5.Fb3 Txb3 6.Şd5 Th5+ 7.Şc4 Th4+ 8.Şc5=] 2.Fc4! [2.Fb3? Txc5 3.h6 Tb5 4.Fd1 (4.Fa4 Ta5 (Tg5) 5.h7 Ta7+ -+) 4...Tb1 5.Fa4 Ta1 (Tg1) 6.h7 Th1 7.Şe6 Txb7 8.g5 Ta7 (Th4) 9.Fb3 Ta3 10.Fd1 Şe1 11.Fh5 Ta5 12.Şf6 d2 -+] 2...d2 3.Fb3! Txc5 4.Şe7 [4.Şe6? Şe3 5.Şf7 (5.h6 Tc6+ 6.Şf7 Txb6 7.g5 Tb6 -+) 5...Tc3 6.Fa4 Ta3 7.Fd1 Ta1 8.Fc2 Tc1 9.Fa4 Şd3 10.h6 Ta1 11.Fb3 Şc3 -+] [4.h6? Tb5 5.Fc2 Tb2 6.Fa4 Tb4 7.Fd1 Şe1 -+]

A) 4...Şe3 5.h6 [5.Şf7? Tb5 6.Fa4 Tb4 7.Fd1 Tb1 8.Fc2 Tc1 9.Fb3 Şd3 10.h6 Şc3 11.Fa4 Şb4 -+] 5...Tc3 6.Fa4 [It is too soon for Bd1. 6.Fd1? Tc1 7.Fa4 Şd3 8.g5 Ta1 -+] 6...Ta3 7.Fc2 Ta2 8.Fb3 Tb2 9.Fa4 Şd3 10.Şf7! [10.Şf6? Tc2 11.Fxc2+ Şxc2 12.h7 d1V 13.h8V Vd4+ -+] [10.Şf8? Tb4 11.Fd1 Tb1 12.h7 Txd1 13.h8V Tf1+ 14.Şe7 d1V 15.Vd8+ Şe4 -+] 10...Tb4 11.Fd1 Tb1 12.h7 Txd1 13.h8V Tf1+ 14.Şe6! Te1+ [14...d1V 15.Vd8+ Şe4 16.Vxd1 Txd1 17.g5=] 15.Şf5! d1V 16.Vd8+ Şe3 17.Vxd1 Txd1 18.g5 = ; B) 4...Şg3 5.Şf6 [5.h6? Şxg4 6.Şf6 Tc6+ 7.Şg7 Şg5 8.h7 Tc7+ 9.Şg8 Şg6 10.h8A+ Şf6 -+] 5...Tc6+ 6.Şg5 [6.Şf5? Şh4 -+] 6...Tc5+ 7.Şf6 Tc3 8.Fa4 [It is too soon for Bd1. 8.Fd1? Şf4 9.h6 Tc6+ 10.Şg7 Şg5 11.h7 Tc7+ 12.Şg8 13.h8A+ Şf6 14.g5+ Şxg5 15.Af7+ Şf6 16.Ad6 Tc1 -+] 8...Tc4 [8...Şf4 9.h6 Tc6+ 10.Şg7 Şg5 11.h7 Tc7+ 12.Şg8 Şg6 13.Fe8+ =] 9.Fb3 Şxg4 [9...Şf4 10.h6 Tc6+ 11.Şg7 Şg5 12.h7 Tc7+ 13.Şg8 Şg6 14.Ff7+ Şg5 15.Fb3=] 10.Fd1+ Şf4 11.h6 Tc1 12.Fa4 [12.h7? Txd1 13.h8V Tf1 -+] 12...Tc4 13.Fd1 Tc6+ 14.Şg7 Şg5 15.h7 Tc7+ 16.Şg8 Şg6 17.Fh5+! Şxh5 18.h8V+ Şg6 19.Vh3 =. 4-cü gedişdən sonra şahələnmə ilə tərəflərin maraqlı oyunu, hər iki tərəf davamçılıq olaraq öz planını həyata keçirir. Hər dəfə qaralar məqsədlərinə çatır dəyə düşündükdə, ağların azsaylı qüvvələrinin birgə mübarizəsi onları xilas edir. Çox dərin və həll üçün çox çətin etüd. Yüngül fiqura çevrilmə, əlavə variantlarda mövqeli heç-heçə, həmçinin çoxsaylı maraqlı yanlış izlər etüdü daha da gözəlləşdirir. Etüd müəllifin Rossi-80 yubiley yarışında 3-cü mükafat almış əsərinin yanlış izindən yaranıb.

Interesting play branching on the 4th move, with both White and Black having a plan. Every time Black is about to fulfil its plan White pieces (being in small numbers!) come to the rescue of each other. Rich and difficult study. Underpromotions, positional draws in side variations and tries are a plus. The study is created out of a try of one of the author's study (3rd Pr., Rossi-80JT).

Iuri Akobia (Gürcüstan) 1.Fəxri rəy / 1st Honourable Mention

1.Şd8! (1.Şd7!? Td1+ 2.Şe8 Te6+ 3.Şf7 Tc6 4.Şe8 Te6+=; 1.Th1!? Txb1 2.Txb1 Tg6! 3.Şd7 Tg7+ 4.Şd8 Tg8+ 5.Şd7 Tg7+ 6.Şd6 Tg6+=; 1.Tc4!? Td6 2.Th8 a2 3.Ta4+ Şb6 4.Şb8 Tc6 5.c8V Txc8+ 6.Txc8 a1V 7.Txa1 Txa1 8.Txc3 Th1=; 1.Tb4!? Tc6 2.Thh4 Tf8+ 3.Şd7 c2 4.Şxc6 c1V+ 5.Tbc4 Tf6+ 6.Şd7 Tf7+ 7.Şc6 Tf6+=) 1...Tf8+ 2.Şd7! (2.Şe7!? Tc8 3.Tc4 Şb7=) 2...a2 3.c8V Txc8 4.Şxc8+ Şa8 5.Th1 a1V 6.Txa1 Txa1 7.Tc7 Tc1 8.e3!! zz BTM (Thematic try 8.e4!? Tc2 zz WTM 9.e5 Tc1 zz WTM 10.e6 c2 zz WTM 11.e7 Te1 12.Txc2 Txe7=) 8...Tc2 (8...c2 9.e4 Te1 10.Txc2 Şa7 11.Şc7 Şa6 12.Şc6 Şa7 13.Şd5+-) 9.e4 zz BTM Tc1 10.e5 zz BTM Tc2 (10...c2 11.e6+-) 11.e6 uduş.

Topun uduşu ilə başa çatan ikitərəfli piyada çevrilməsi olan dəyişmə giriş oyunundan sonra, maraqlı ikitərəfli suqsvanq mövqesi yaranır.

Mutual captures in the introductory play, a P-advancement to win the Rook result in an interesting mutual Zugzwang.

Alex Sochnev (Rusiya) 2.Fəxri rəy / 2nd Honourable Mention

1.Fe2 f3! 2.gxf3 g3 3.Ta4! [3.Ff1? g2 4.Fxg2 Şxg2 5.Ta1 Şxf3=] 3...g2 4.Th4+ Şg1 5.Tg4 Şh1 6.Txg2! f1V! 7.Th2+! Şxh2 8.Fxf1 uduş, və 4. ...Şg3 5.Tg4+ Şh3 6.Txg2! f1V! 7.Th2+! Şxh2 8.Fxf1 uduş. Yüngül mövqeli etüd. Qaraların əks sədə xanalarda pat əks oyunu, eyni oyunlu topun qurbani ilə təkzib olunur.

Light position. Black's counter-play, conducted on two echo-squares, is refuted by the same manner with a R-sacrifice.

Yuri Bazlov

3.Fəxri rəy / 3rd HM
Azerbaijan CCC-35 JT

Uduş (+)

Samir Bədəlov

Xüsusi fəxri rəy/ Special HM
Azerbaijan CCC-35 JT

Uduş (+)

Yuri Bazlov (Rusiya) 3.Fəxri rəy / 3rd Honourable Mention

1.Fd5+! Şb5! (1...Şd6 2.Fxg2+) 2.Tg5! (2.Fxg2? Fxh5!) 2...g1V 3.Fg2+! Şxa4 (3...Ff5 4.Fc6+) 4.Txg4+ Şa5! 5.b4+! Şb6! 5.Tg7! (Təhlükə / Threat 6.Tb7#) 5...a5 (5...Şb5 6.Fc6+) 6.Tb7+ Şa6 7.b5 #

Ağ fil pusquda durur və batareyaya yaradaraq qara saha küncdən çıxmağa imkan vermir. Hücümü nəzərə çarpmayan ağ piyada iki düzgün mat yaradaraq, daha da gücləndirir. Heyif, ağ at ilkin mövqedə götürülür.

The wB's ambush with battery creation holds the bK at bay. The play is intensified by the unpretentious wP that delivers two model mates. Pity that the Knight is captured on its starting square.

Samir Bədəlov (Bakı, Azərbaycan) Xüsusi fəxri rəy / Special Honourable Mention

1.Ab5! [1.Axf7+? Şg7 2.Fa2 Te2 3.Vh6+ Şg8 4.Vh8+ Vxh8 5.Axh8 Fxd8] 1...Fxb5 [1...Fh7 2.Axd4 Texa3+ 3.Ta2 Txa2+ 4.Fxa2 Txa2+ (4...Ab4 5.Ff6+) 5.Şxa2 Ab4+ 6.Şb3 Axc6 7.Axc6] 2.Vh6+ Şg8 3.Fh7+ Şh8 4.Fd3+! [4.Fe7? Taxa3+ 5.Fxa3 Vf4 6.Tc8+ (6.Vxf4 Txa3+! 7.Şb1 Axf4) 6...Te8 7.Txe8+ Fxe8 8.Vxf4 Axf4] 4...Şg5.Fe7!! Texe7

[5...Taxe7 6.Fh7+ Sh8 7.Fg6+ Sg8 8.Tc8+ Fe8 9.Txe8+ Txe8 10.Vh7+ Sf8 11.Vxf7#]
6.Fh7+ Sh8 7.Fb1+![7.Tg1? Txa3+!(7...Vxg1+? 8.Fb1+)]**7...Sg8 8.Tg1+! Vxg1 9.Tg2+!**
Vxg2 10.Fh7+ Sh8 11.Fg6+ Sg8 12.Vh7+ Sf8 13.Vh8#

Əlbəttə ki, bu etüddən daha çox kombinasiyadır. Ancaq bütün daşlar oyunda iştirak edir, ağlar dörd daşını qurban verir və bir dənə də olsun qara daş götürmür! Əla puanta var 5.Fe7!!, fil 4 daşın zərbəsi altına qoyulur. A.Nimsoviçin «Mənim sistemim» kitabındakı sadə dərslik mövqəsi qəliz mittelpil etüdüünə çevrilib. A=Sh2, Vh6, Td2, Ff5 Q=Sg8, Va8, Ta5, Ta2, Fd5, pf7. 1.Fh7+ Sg8 2.Fc2+ Sg8 3.Tg2+ Fxg2 4.Fh7+ Sh8 5.Fg6+ Sg8 6.Vh7+ Sf8 7.Vxf7#

Sure, it is more a combination from a practical game than a study. But the good thing about this work is that, all White pieces are active (with the excellent 5.Be7!!), and, there are no captures of black units to boot. A simple educational position from A.Nimsovich's 'My System' is made into a difficult middle-game study. W=Kh2, Qh6, Rd2, Bf5 B=Kg8, Qa8, Ra5, Ra2, Bd5, pf7. 1.Bh7+ Kg8 2.Bc2+ Kg8 3.Rg2+ Bxg2 4.Bh7+ Kh8 5.Bg6+ Kg8 6.Qh7+ Kf8 7.Qxf7#

L.Topko, V.Syzonenko

1.Tərifnamə/ 1st Com
 Azerbaijan CCC-35 JT

Heç-heçə (=)

Akif Kəlbəliyev

2.Tərifnamə/ 2nd Com
 Azerbaijan CCC-35 JT

Heç-heçə (=)

Piero Angelini

3.Tərifnamə/ 3rd Com
 Azerbaijan CCC-35 JT

Uduş (+)

Leonid Topko, Viktor Syzonenko (Ukrayna) 1.Tərifnamə/ 1st Commendation

1.Va7+ (1.Şd2+? Fxh1 2.Txb5 Fc6 3.Txb2 (3.Ta5+ Fa4 4.Txa4+ Txa4) 3...Vg5+ 4.Şe1 Şxb2; 1.Şf2+? Fxh1 2.Txb5 Fc6; 1.Txb5? Tc1+ 2.Şd2 Vg5+ 3.Şd3 Fc4+ 4.Şe4 Vg4+ 5.Af4 Fxb5+) **1...Ta4 2.Vxa4+! Vxa4 3.0-0+! b1V 4.Txb1+ Şxb1** [4...Txb1+ 5.Txb1+ Şxb1 6.Ac3+] **5.Txb5+ Şc2!** [5...Vxb5 6.Ac3+] **6.Txd5 Ve4 7.Tf5! Vg4+ 8.Şh1! Vh3+ 9.Şg1 Vg4+ 10.Şh1 Vxe2** [10...Vxf5 11.Ad4+] **11.Tf2!** Vxf2 künədə pat / stalemate in corner. Qədim final patı qalaqurma, qurbanlar və ağ fiqurların asma mövqəsi ilə sintezdə. Baxmayaraq ki, etüddə vuruş çoxdur, oyun xoş təsir bağışlayır.

Old stalemate finale combined with castling, sacrifice and hanging position of White pieces. Despite of many captures the whole thing leaves a good impression.

Akif Kəlbəliyev (Lerik, Azərbaycan) 2.Tərifnamə/ 2nd Commendation

1.Fxc6+! Şxc6 2.Şxf4 g3 3.Şg4! g2 4.Fb6! Şxb6 5.Şxh3 g1A+ [5...g1V stalemate] **6.Şg2 Ae2 7.Şf1=**, və **1...Şxc7 2.Şxf4 g3 3.Şg4! g2 4.Fxg2! hxg2 5.Şh3 g1A+** (5...g1V stalemate) **6.Şg2 Ae2 7.Şf1=**. Klassik final pat sonluğu fillərin qurbanı ilə olan əks səda tərtibatla. Mövzunun ikiləşdirilməsi etüddə yeni həyat verir.

Classic stalemate finale. Nice echo and B-sacrifices. Doubling the idea gives the study a new life.

Piero Angelini (İtaliya) 3.Tərifnamə/ 3rd Commendation

1.Fb2 [1.Şb7? Sg5 2.Fb2 h5 3.Fa3 Şf4 4.Fe7 Şxf3 5.Şxb6 Sg4 6.Şxa5 f4 7.Şb4 f3 8.Fc5 h4 9.a5 h3 10.a6 f2=] **1...Sg5 2.Fc1+ f4 3.Fd2** [3.Fa3? Şh4 4.Fe7+ (4.Şb7 Sg3 5.Şxb6 h5 6.Fe7 Şxf3=) 4...Sg3 5.Şb7 Şxf3 6.Şxb6 Sg4 7.Şxa5 f3 8.Fc5 h5 9.Şb5 h4 10.a5 h3 11.a6 f2=] **3...h5 4.Fe1 h4** [4...b5 5.axb5 a4 6.Fd2 a3 7.Fc1 a2 8.Fb2 h4 9.b6 h3 10.b7 h2 11.b8V h1V 12.Vd8+ +-] **5.Ff2 h3 6.Fg1 Sf5** [6...Sg6 7.Şb7 b5 8.axb5 a4 9.b6 a3 10.Şc6 a2 11.b7 a1V 12.b8V Şh7 (12...Vxg1 13.Vg8+-) 13.e6+-] **7.Fh2!** [7.Şb7? b5 8.axb5 a4 9.b6 a3 10.Şc6 a2 11.b7 a1V 12.b8V Vxg1 13.Vh8 Vg6+ 14.Şc5 (14.Şb5 f6 15.exf6 h2 16.Vxh2 Ve8+ 17.Şb4 Vf8+ 18.Şxc4 Vf7+ 19.Şc5 Vc7+=) 14...f6 15.exf6 Vg1+ 16.Şb5 Vb1+ 17.Şc6 Ve1 18.Vxh3+ Şxf6 19.Vh6+ Şe7 20.Vg5+ Şe6 21.Vd5+ Şf6 22.Vd4+ (22.Vxc4 Ve3 23.Vd4+ Sg6=) 22...Şe7 23.Vxc4 (23.Şb5 Ve3 24.Vc5+ Şf6 25.Vh5 Vd3 26.Şc5 Ve3+ 27.Şxc4 Ve2+ 28.Şb3 Vd1+ 29.Şb4 Vb1+ 30.Şc5 Vg1+ 31.Şc6 Ve3 32.c4 Ve6+ 33.Şb5 (33.Şc5 Ve3+=) 33...Vd7+ 34.Şb4 Vd2+=) 23...Ve3=] **7...b5 8.axb5 a4 9.b6 a3 10.b7 a2 11.b8V a1V+ 12.Va7!** [12.Şb7? Vxc3 13.Vc8+ Şxe5 14.Vxh3 (14.Vc5+ Şf6 15.Vd6+ Sg7 16.Vxf4 Vb2+ 17.Şc7 Vg2 18.Fg3 c3 19.Vg4+Şh7 20.Vf5+ Sg8 21.Vg5+Şh7 22.Vh4+ Sg6 23.Ve4+ Sg7 24.Fe5+ f6 25.Fxc3 h2=) 14...Vb4+ 15.Şc6 Vd6+ 16.Şb5 Vd5+ 17.Şb4 Şd4 18.Fg1+ (18.Fxf4 Vb7+=) 18...Şd3 19.Vf1+ Şd2=] **12...Vxc3 13.Vxf7+** uduş.

Filin a1-dən h2-yə kimi ilanvari hərəkəti! Ancaq heyif, variantlar çox darıxdırıcıdır. *Bishop's snake-like moves from a1 to h2! The play is rather boring.*

Yuri Bazlov

4.Tərifnamə/ 4th Com
 Azerbaijan CCC-35 JT

Uduş (+)

Alain Pallier

Xüsusi tərifnamə/ Special Com
 Azerbaijan CCC-35 JT

Uduş (+) b) pg2 → g4

Yuri Bazlov (Rusiya) 4.Tərifnamə/ 4th Commendation

1.Ah7! (1.Af7? Şf4 2.Fd3 Şe3! 3.Şc2 Şd4=) **1...Şf4 2.Fd3 Şe5!** (2...Şe3 3.Fb1! +-) **3.Af8! Şd4 4.Şd2! d5** (4...Ff4+ 5.Şe2 d5 6.Ae6+ Şe5 7.ed! Şxd5 8.Axf4 +-) **5.e5! Fxe5** (5...Şxe5 6.Ad7+ Ş~ 7.Axb8 +-) **6.Ae6#**

Yenə də məlum final matı yeni obrazda və kiçik kombinasiya ilə. *Another well-known finale done in a new fashion and with some combination.*

Alain Pallier (Fransa) Xüsusi tərifnamə/ Special Commendation

A) 1.g3! (1.gxh3? Şxb6 etc.= see position after move 11. / bax 11 gedişdən sonrakı mövqe) **1... Şxb6 2.Şd5 Şa6 (7) 2...Şc7 3.Şxe5 Şd7** (3...Şc6 4.Şf6! Şd7 5.e5 Şe8 6.Şe6 +- for instance / məsələn 6...b5 7.axb5 a4 8.b6 Şd8 9.Şd6 ! a3 10.e6 a2 11.e7+ Şe8 12.b7 a1V 13.b8V+) 4.Şd5! Şe7 (4...Şc7 5.Şc5) 5.e5 Şd7 6.e6+ Şe7 7.e4 Şd8 8.Şd6 +- or 7...b5 8.axb5 a4 9.Şc4 (9.b6 also) +- **3.Şxe5 b5 ! 4.axb5 (+) ! 4.Şf6? bxa4 -+ ; 4.Şd6? bxa4 and White cannot win after mutual Q-promotion / və ağlar ikitərəfli irəliləmədən sonra**

SON TƏLTİF / FINAL AWARD

Hakim / Judge: Givi Mosiashvili (Gürcüstan/ Georgia)

10 ölkədən 23 bəstəçidən 39 məsələ göndərilmişdi / *There were 39 entries from 23 entrants representing 10 countries: Azerbaijan* (Araz Almammadov, Salman Javadzade, Ramil Javadov, Islam Kazimov, Haji Mammadov), **Brasil** (Alberlandes Pereira Barbosa), **Germany** (Dieter Muller, Sven Trommler), **USA** (Rauf Aliovsadzade, Mikhail Satanovsky, Robert Linkoln, Will Tseng), **Russia** (Vladimir Shumarin, Aleksandr Melnichuk, Vladimir Shmatov), **Romania** (Visa Horia Teodor, Florin Voiculescu), **Poland** (Henryk Grudzinski), **Italy** (Alessandro Cuppini), **Slovakia** (Zoltan Labai), **Ukraine** (Aleksandr Tsaplin, Jevgenij Bogdanov, Anatoly Vasylenko).

Zoltan Labai

1-2.Mükafat / 1st-2nd Prize
Azerbaijan CCC-35 JT

#2

Rauf Aliovsadzade

1-2.Mükafat / 1st-2nd Prize
Azerbaijan CCC-35 JT

#2

Anatoly Vasylenko

3.Mükafat / 3rd Prize
Azerbaijan CCC-35 JT

#2

Zoltan Labai (Slovakiya) 1-2.Mükafat / 1st-2nd Prize

1.c4? (2.Vf6#) 1...Vxe5 2.Vxf7#, 1...\$xe5 2.Ve3# 1...Axc4!; 1.Te1? A (2.Ac7# B) 1...Vxe5 2.Vf6# C, 1...Axe5 2.g8V# 1...Axd6! **Həlli: 1.Td1!** (2.Vf6# C), 1... Vxe5 2.Ac7# B, 1...\$e5 2.Te1# A (1...Ff5 2.Vxf5#)

Le Qrand və Dombrovskis mövzularının sintezi üstəgəl ağların Te1 gedişinin funksiyasının dəyişikliyi. *Combination of le Grand and Dombrovskis with function change of Re1.*

Rauf Aliovsadzade (ABŞ) 1-2.Mükafat / 1st-2nd Prize

1...d5 2.Ag5, Te1#- A, B **Həlli: 1.Txc5!** (2.Acd4#), 1...Fc3 2.Ag5#- A (2.Afd4#); 1...Fxd8 2.Te1# - B; Əlavə 1...Txc5 2.Txd6#; 1...dxc5 2.Vxd7#; 1...Fg8 2.Ve8#; 1...Ff~ 2.Ve8# Orijinal elementləri daşıyır, halbuki ağ daşların özünü bağlaması və açılışına dəfələri rast gəlinib. *With some elements of originality, though this selfpin-unpin has been done many times.*

Anatoly Vasylenko (Ukrayna) 3.Mükafat / 3rd Prize

* 1...Fg5 [a] 2.Tg5 [A] #, 1...Fe5 [b] 2.Ae7#, (1...\$e6 2.g8V#); 1.Vh5+? Fg5! 1.g8V+? Te6!, 1.Vf4? [2.Ve4#] 1...Fe5 [b] 2.Ve5#, 1...Te6 [c] 2.Fc4# (1... \$e6 2.g8V#) 1...Ad3!

Həlli: 1.Vh1! [2.Tge2#] 1...Fe5 [b] 2.Tg6#, 1...Te6 [c] 2.Tg5 [A] #, 1...\$e6 2.g8V#.

qalib gələ bilmirlər 4.\$d4? bxa4 (or 4...b4) 4...a4 4...\$xb5? (if Black has played 2...\$a6) 5.\$d6! a4 6.e5 a3 7.e6 a2 8.e7 a1 V 9.e8V+ \$b4 10.Ve4+ \$b3 11.Vd3+ \$b4 12.Vd4+ Vxd4 13.exd4 +-) 4...\$b6 5.\$d5(4) əsas variant/ see main line. 5.\$d4 \$b6! (5...a3 6.\$c3 a2 7.\$b2 a1V+ 8.\$xa1 \$b6 9.\$b2 \$xb5 10.\$c3 +-) 6.\$c4! (6.e5? a3 7.\$c3 \$xb5 8.e6 (or 8.\$b3 \$c6 9.\$xa3 \$d5 10.\$b3 \$xe5 11.\$c3 \$e4) 8...\$c6 9.e7 \$d7 10.e8V \$xe8 11.\$b3 \$e7 12.\$xa3 \$e6 13.\$b3 \$e5 14.\$c3 \$e4 15.\$d2 \$f3 16.\$d3 h4! 17.g4 [17.gxh4 h5=] 17...\$xg4 18.\$e4 h5 19.\$d4 \$f3=) 6...a3 (6...\$a5 7.e5 a3 8.\$b3 (8.e6? a2 9.e7 a1V 10.e8V Va2+ 11.\$c5 Vc2+ 12.\$d5 Vxh2) 8...\$xb5 9.\$xa3 +-) 7.\$b3 \$xb5 8.\$xa3 and, for instance : 8...\$c5 (8...\$c4 9.\$b2 or 9.\$a4 +-) 9.\$b3 \$d6 10.\$c4 \$e5 11.\$d3 wins. With white ph3 instead of pg3 (after 1.gxh3 ?), position would be a draw, thanks to stalemate or to a theoretical draw with h pawns : 11...h4! 12.\$e2 \$xe4 13.\$f2 h5 =

B) 1.gxh5! (1.g5? \$xb6 etc. see position after move 11. / bax 11 gedişdən sonrakı mövqe) 1...\$xb6 (1...h6 2.\$d5 (2.\$c5? stalemate) 2...\$xb6 3.\$d6! \$a6(7) 4.\$xe5 etc.) 2.\$d5 \$a6(7) 3.\$xe5 b5 ! 4.axb5(+) a4 5.\$d4 \$b6 6.\$c4 a3 7.\$b3 \$xb5 8.\$xa3 \$c5 9.\$b3 \$d6 10.\$c4 \$e5 11.\$d3 +-

With white pawn on g5 instead of h5 (after 1.g5 ?), position is a draw (1.g5?-dən sonra mövqe heç-heçədir 11... h4 12.\$e2 \$xe4 13.\$f2 \$f5 14.\$f3 \$xg5 15.e4 (15.\$e4? \$g4 16.\$d4 [16.\$d5? \$f3!] 16...\$f5 [16...\$f3? 17.\$d3!] 17.\$d5 \$f6 18.e4 [18.\$d6 \$f5=] 18...\$e7 19.\$e5 h5 20.\$f5 \$f7 draw) 15...\$f6 16.\$f4 \$e6 17.e5 \$e7 18.\$f5 \$f7 19.e6+ \$e7 20.\$e5 h5 draw. With h5 pawn (main line), White wins easily : for instance / h5 piyadası ilə (əsas variant), ağlar asanlıqla qalib gəlirlər. Məsələn: 11...h6 12.\$e2 \$xe4 13.\$f2 \$f5 14.\$f3 \$g5 15.e4 \$xh5 (15...\$f6 16.\$f4 \$e6 17.e5 \$e7 18.\$f5 \$f7 19.e6+ \$e7 20.\$e5 \$e8 21.\$f6 \$f8 22.\$g6+-) 16.\$f4 \$g6 17.\$e5 \$f7 18.\$d6 \$e8 19.\$e6 h5 20.e5 h4 21.\$f6 \$f8 22.e6 \$e8 23.e7 +-).

Ekiz piyada etüdləri, hər dəfə mənası 11 gedişdə aydın olan, ilk gedişdə yanlış iz ilə. On bir gedişli öncədəngörmə effekti, ancaq heyif ki, oyun bir az darıxdırıcıdır.

Twin P-study with a try on the 1st move in either one, the logic of which becomes evident only on the 11th move. The play is monotonous.

«OSKAR» 2005

Rusiyanın «64» şahmat jurnalı (baş redaktor A.Roşal) 11-ci dəfə ənənəvi «Oskar» müsabiqəsinin nəticəsini elan etdi. Bu mükafat ötən ilin ən yaxşı şahmatçısına təqdim olunur. 2005-ci ilin «Oskar»-ının sahibi bolqar grossmeysteri, FIDE dünya çempionu Veselin Topalov oldu.

Hesablama zamanı 68 ölkədən 361 siyahı nəzərə alındı. Səs verənlər arasında şahmat mövzusu ilə çıxış edən jurnalistlər, tanınmış şahmat mütəxəssisləri var idi. 293 siyahıda ilk onluqda V.Topalov birinci yerdə qərar tutub. Ümumi hesabda o 4376 xal toplayıb.

Azərbaycan şahmatçısı Teymur Rəcəbov 307 xalla bu siyahıda 13-cü olub. Daha bir tanınmış şahmatçımız Şəhriyar Məmmədov ilk 15-liyə daxil olmasa da, onun son uğurları və bu müsabiqədə ildən-ilə daha çox xal toplaması, gələcəkdə onun da bu siyahıda olacağına tam inam verir.

Şahmat jurnalının rəsmi saytında (www.64.ru) müsabiqəyə qoşulanların siyahısı verilib.

Ölkəmizdən bu sorğuda yeddi mətbuat orqanı iştirak edib. Sevindirici haldır ki, onlar arasında jurnalımızın da adı var. Onları sizə təqdim edirik: İ.Əliyev «**Olimpiya dünyası**» və «**Şahmat bəstəçiliyi**», N.Kərimov «**Cempion**», E.Abdullayev «**Kaspiy**», R.Allacov «**168 saat**», Mahir Məmmədov www.azerichess.com, M.Məhəmmədov və K.Bədəlov «**Xalq qəzeti**».

Əlbəttə ki, ölkəmizdə şahmat haqda qəzetlərdə verilən məqalələri nəzərə alsaq, ölkə mediasının bu tədbirdə zəif iştirak etməsini qeyd etmək olar.

Modern üstəgəl klassika, Levman, Somov mövzularının və matların sadə dəyişikliyinə sintezi ustalılıqla həyata keçirilib. Ancaq yanlış izin (1...Axd3!) təkzibi çox kobuddur. *Modern plus classic. Combination of Levman, Somov and change of play is done very well. 1...Sxd3 is a fly in the ointment.*

Araz Alməmmədov
HM without distinction
Azerbaijan CCC-35 JT

#2

Dieter Müller
HM without distinction
Azerbaijan CCC-35 JT

#2

Sven Trommler
HM without distinction
Azerbaijan CCC-35 JT

#2

Araz Alməmmədov (Azərbaycan)

Bərabər qüvvəli fəxri rəy / Honourable mentions (without distinction)

1.Vb1? [2.T3d4#] 1...Fxd3 2.Vxd3# 1...fxe2 2.f3# 1...Fxf2!, 1.Ve1? [2.Ac3#] 1...Fxd5 2.Ad4# 1...fxe2 2.f3# 1...Fe3!. **Həlli: 1.Vb7!** [2.Ve7#] 1...Fd4 2.T3xd4#, 1...Txf5 2.T5d4#, 1...Fxd3 2.Te5#, 1...Fxd5 2.Vxd5#

Ağ batareyaların üçqat seçimi matların sonrakı dəyişikliyi ilə. Cəlbedici məsələdir. *Threefold white battery choosing with change of play. Nice.*

Dieter Müller (Almaniya)

Bərabər qüvvəli fəxri rəy / Honourable mentions (without distinction)

1...Th5/Ff3/d5 2.Td1=X1/ Af5=Y1/ Ac6=Z1#, 1.Va5? (2.Vd5,Vc5)? Th5!, 1.c5? (2.Vd5,Va4)? Fe6!, 1.Vb1? (2.Ve4=a, Vd3=b, Ab5=c)? Th5/Ff3/Td1 2.a,b/b,c/c,a# Şc4! **Həlli: 1.Va8!** (2.Ve4=X2, Ab5=Y2, Vd5=Z2)! 1...Th5/Ff3/d5 2.X2/Y2/Z2#, 1...Ac7/ Af6/ Ad6 2.-, 1...Fe6/ Ff5/ Fe2 2.X2, Y2/Y2, Z2/Z2, X2#, 1...Şc4 2.Va4=a# Yalnız duallar mövzusu. Düzdür, belə məsələləri tərtib etmək elə də asan deyil.

The duals theme, and that's it. True, it is hard to compose problems like this one.

Sven Trommler (Almaniya)

Bərabər qüvvəli fəxri rəy / Honourable mentions (without distinction)

1.Th5? (2.Fxf5#) A/Axe3 2.Fxd5# (A)/Ag3# (B) 1... Fg5! **Həlli: 1.Ab4!** (2.Fxd5#(A)) A /A:e3 2.Ag3# (B) / Txe3# (C), 1...Ta5 2.Vd3# Matların dəyişməsi növbənlənmə anları ilə. *Change of play with some reciprocal moments.*

Aleksandr Melnichuk & Vladimir Shmatov (Rusiya)

Xüsusi fəxri rəy (miniatürə görə) / Special Hon. Men. for miniature

1.Ac5? [2.Ab3[a], Ad3[B]#], 1...Ta3 2.Ad3#, 1...e1A 2.Ab3#, 1...e1V 2.Ad3# 1...Txc2! 1.Af4? [2.Ad3 [B] Axe2 [C #] 1...e1V 2.Ad3#, 1...e1A 2.Ae2#, 1...Ta3 2.Ad3, Ae2# 1...Rxc2!, 1.Fb3?+ Şb1!, 1.Fd3?+ Şd1! **Həlli: 1.Ad4!** [2.Ab3 [C] , Axe2 [A] #], 1...Ta3 2.Axe2#, 1...e1V 2.Ab3#, 1...Txc2 2.Vxc2#. AB-BC-CA prinsipi ilə üç dövrü təhlükə, oyunların dəyişikliyi və Flek mövzusu, miniatür üçün elə də az deyil.

Cycle of threats (AB-BC-CA), play change, Fleck. Not bad for a miniature.

A.Melnichuk, V.Shmatov
Spec. HM for miniature
Azerbaijan CCC-35 JT

#2

Jevgenij Bogdanov
Com.without distinction
Azerbaijan CCC-35 JT

#2

Hacı Məmmədov
Com.without distinction
Azerbaijan CCC-35 JT

#2

Jevgenij Bogdanov (Ukrayna)

Bərabər qüvvəli tərifnamə / Commendations (without distinction)

1.Tb1? Ab5! z 1...Ac~ (a) 2.Ad6# (A), 1...Ad5 (b) 2.Ad6# (B), 1...Ae~ 2.Tb4#, 1...Ad4! 2.Ad6#, 1...Şd4 2.Tb4#; 1.d6 (B)? Şd4! Z 1...Ac~ (a) 2.Va8# (C), 1...Ad5! (b) 2.Tc4# (D) **Həlli: 1.Va8** [C] ! z 1...Ac~ (a) 2.d6# (B), 1...Ad5! (b) 2.Vd5#, F~ 2.Tc4# (D), 1...Fd4 2.Ad6 [A] # (sm. 1.Tb1?), 1...Şd4 2.Va4# (2...Aa4?) Əlavə: 1.Ve6? (2.Tc4#) 1...Ab5 2.Vf5# 1...Kd4!

Matların dəyişikliyi və Salazar mövzusu. *There are play change and Salazar.*

Hacı Məmmədov (Qobustan, Azərbaycan)

Bərabər qüvvəli tərifnamə / Commendations (without distinction)

*1...F- 2.Axd3, 1...Fxf3 2.Txg4 **Həlli: 1.Vb4!** (2.Vd2#), 1...Axf3, Ac4, 2.Txg4, Ae6# Ruxlis mövzusunun tipik nümunəsi, qara daşın açılışı və bağlanması. Lakin, həlldə 1...Ae~ gedişi təhlükədən müdafiə etmir.

Typical Rukhlis, unpin-pin. Pity that 1...Se~ in solution doesn't parry the threat.

Ramil Cavadov

Com.without distinction
Azerbaijan CCC-35 JT

#2

Robert Linkoln

Spec.Com for mini.
Azerbaijan CCC-35 JT

#2

Aleksandr Tsaplin

Spec.Com. for shape problem
Azerbaijan CCC-35 JT

#2

Ramil Cavadov (İsmayılı, Azərbaycan)

Bərabər qüvvəli tərifnamə / Commendations (without distinction)

1.f4? 1...Ab~ 2.Ae6#, 1...Af~ 2.Vd2#, 1...Şc5 2.Fe3#, 1...Şe5 2.Fb2# 1...c5!; 1.Ac5? Şxc5 2.Fe3#, 1...Ab~ 2.Ae6#, 1...Ag7 2.Vd2# 1...Şe5!; 1.Ae5? Şxe5 2.Fb2#, 1...Ae7 2.Af3#, 1...Ah4 2.Ac6#, 1...Ab~ 2.Af3#, 1...c5 2.Ac6# 1...Şc5! **Həlli: 1.Şd1!** (2.Vf2#) 1...Şc5+ 2.Ad3#, 1...Şe3+ 2.Ad5#.

Köhnə üslublu yaxşı məsələ - qara şahın gedişlərinə eyni zamanda birbaşa və dolayı batareyalar işləyir.

Good old style. The black King is attacked both by direct and indirect batteries.

Robert Linkoln (ABŞ)

Xüsusi tərifnamə (miniaturə görə) / Special Commendation for miniature

1.Ab3? c4 2.Vh1# 1...Şe4!, 1.Vc2? cd 2.Vc6#, 1...c4 2.Vf5# 1...b3!, **Həlli: 1.Ve3!** (2.Ve6#), 1...cxd4 2.Vxd4#, 1...c4 2.Ve5#; 1...Şc4 2.Vb3# 1...c4 gedişinə matların əla dəyişikliyi. *Nice change of play to 1...c4.*

Aleksandr Tsaplin (Ukrayna)

Xüsusi tərifnamə / Special Commendation for shape problem

Skaxoqrafik məsələ- 35. Azərbaycan Şahmat Bəstəçiliyi komissiyasının 35 illiyinə həsr olunur (müəllif). 1.Ve4+? Axe4!

Həlli: 1.Vc4! (2.Ad7, Ad3#), 1...f5 2.Ad7#; 1...Şd6 2.Vxf4#, 1...Fc8 2. Ad7#]

«35» Flek mövzusu olduqca yaxşıdır! «35» plus Fleck -very good!

«International Solving Contest» 2006 «Beynəlxalq Həllətmə Yarışı»

Bakıda ölkə tarixində ilk dəfə 22 yanvar 2006-da şahmat bəstələrinin həlli üzrə beynəlxalq yarış keçirildi. Yarışı Beynəlxalq Şahmat Federasiyasının (FİDE) yanında daimi fəaliyyət göstərən Bəstəçilik komissiyası (PCCC) təşkil etmişdi. Yarışın yeniliyi ondan ibarət idi ki, o eyni zamanda müxtəlif ölkələrdə keçirilirdi. Hər ölkədən bir nümayəndə seçilərək, eyni zamanda müxtəlif ölkələrdə məsələlər olan paket açılırdı. Bu yarışlarda yerli təşkilatçı respublika şahmat bəstəçiliyi komissiyası və nümayəndə İlham Əliyev (Sumqayıt) idi. Beynəlxalq yarışda 25 ölkədən 209 idmançı iştirak etdi. Rusiyalı Aleksey Lebedev yüz faizlik nəticə ilə 60 xal toplayaraq qalib adını qazandı. İkinci, 60 mümkün xaldan 59 xal toplayaraq, həllətmə üzrə dünya çempionu, şahmat üzrə beynəlxalq qrossmeyster İngiltərəli John Nunn (191 dəqiqə), üçüncü isə 59 xalla (195 dəqiqə) Almaniyalı Arno Zude oldu.

Ölkə yarışı Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının şahmat otağında keçirildi. Pis hava şəratinə görə, on iki dəvət olunmuş idmançımızdan yalnız yeddisi yarışda iştirak etdi. Komissiyamız yerli həllçilərə 50 ABŞ dolları mükafat ayırdı (1.yer: 20 AZN, 2.yer: 16 AZN, 3.yer: 10 AZN).

Araz Alməmmədov (Qəbələ) 48.5 xalla 21 yeri tutaraq, Azərbaycan həllçiləri arasında ən yaxşı nəticəni göstərən, Ramil Cavadov (İsmayılı) 39.5 xalla 46-50 yerləri, Lütfiyar Rüstəmov (Bakı) 35 xalla 60-cı yeri tutub. Digər idmançılarımızdan Hacı Məmmədov (Qobustan) 21.5 xalla (230 dəqiqə) 110-cu, Anatoli Piriverdiyev (Bakı) eyni xalla, lakin 240 dəqiqə ilə 111-113-cü, Muradxan Muradov (Qobustan) 12 xalla 165-ci, Elmar Abdullayev (Əlibayramlı) isə 8.5 xalla 180-ci yeri tutub.

SON TƏLTİF / FINAL AWARD

Hakim / Judge: Bəxtiyar Rüstəmov / Bakhtiyar Rustamov (Azerbaijan)

16 ölkədən 40 bəstəçidən 58 məsələ göndərilmişdi. Mənim fikrimcə yarışın səviyyəsi çox yüksəkdir, çoxlu maraqlı məsələ daxil olub. Fərqlənmələr aşağıdakı şəkildə bölünüb. *There were 58 entries from 40 entrants representing 16 countries. One problem was withdrawn by the author. There were many good problems. And here is my decision:*

Azerbaijan (Araz Alməmmədov, Elmar Abdullayev, Salman Javadzadə, Anatoli Piriverdiyev, Kenan Velikhanov), **Germany** (Dieter Muller, Frank Richter, Sven Trommler), **Argentina** (Walter Alejandro Diaz, Jorge J. Lois), **Russia** (Eugene Fomichev, Yevgeny Vaulin, Vadim Vinokurov, Vladislav Nefedov, Valery Barsukov), **Switzerland** (Andreas Schoenholzer), **Sweden** (Christer Jonsson), **Romania** (Eric Huber), **Latvia** (Andreys Strebkovs), **Israel** (Leonid Makaronez, Semion Shifrin, Leonid Ljubashevskij, Misha Shapiro), **Poland** (Henryk Grudzinski, Krzysztof Draskowski), **Ukraine** (Aleksandr Tsaplin, Viktor Syzonenko, Gennadij Kozjura, Valerij Kopil, Anatoly Vasilenko, Aleksandr Semenenko, Valery Semenenko), **Mongolia** (Lkhundev Togookhuu), **England** (C.J.Feather), **Italy** (Alessandro Cuppini), **USA** (Tomas Garai, Rauf Aliovsadzade), **Brasil** (Alberlandes Barbosa).

SƏLƏFLƏR / ANTICIPATIONS:

İlkin təltifə daxil olmuş aşağıdakı məsələlərdə sələflər tapıldı:

The following problems from the preliminary award have been anticipated:

Sven Trommler (Şh4-Şd5) N.Dolginovich 1989. A=Şf2, Vh1, Td1, Fg8, pc5, e6, f4 Q=Şd5, Tc6, Te4, Ff1, Ad4, pc4, d6, f5, g4, h3. H#2 2 Həll 1.dc Txf1 2.Axe6 Td1#, 1.Txc5 Vxf1 2.Txe6 Vh1#, **Sven Trommler** (Şh6-Şa4) J.Rusek A=Şg8, Td6, Ff3 Q=Şe8, Vd8, Tb8, Fc7 H#2 2 Həll 1.Vd7 Fc6 2.Td8 Te6#, 1.Ve7 Te6 2.Fd8 Fc6#, **Eric Huber** (Şa7-Şh8) Nikola Stolev Mat 07-08/1984 A=Şc2, Te8, Fg8 (3) Q= Şh1, Te1, Fd5, ph2 (4) h#2 2 Həll 1) 1.Tf1 Te1 2.Tg1 Fxd5#, 2) 1.Ff3 Fd5 2.Fg2 Txe1#, **Vadim Vinokurov** (Şf3-Şd4) M. Sosedkin, v. KDDB 1966 A=Şc5, Ac1, pd4, e7 Q=Şe4, pd2, f3, f4. H#2 2.1.1.1 1.d1A e8A 2.Ae3 Ad6#, 1.dxc1F e8F 2.Fe3 Fg6# & E.Nad, 1962 A=Şc3, Af6, pd7 Q=Şd4, pe5, f2. H#2 b) + qAb3 a) 1.f1F d8F 2.Fd3 Fb6#, b) 1.f1A d8A 2.Ae3 Ae6#, **Vadim Vinokurov** (Şc7-Şb3) S.Tkachenko 1995 A=Şd7, Tf7, Ta8, Fg7, Ae4, Af4, pb4, e3, e7 Q=Şf3, Ta3, Th7, Fd4, Ff1, Ab5, Ag2, pg4, g6. H#2 2.2.1.1 1.Txe3 Şc6 2.Şxe4 Şd7#, 1.Txe3 Ad5+ 2.Şxe4 Af4#, 1.Fxe3 Ff6 2.Şxf4 Fg7#, 1.Fxe3 Af6+ 2.Şxf4 Ae4#.

Sələflərinin tapılmasında köməkliyə görə Vladimir Persiyanova (Volqaqrad, Rusiya) öz minnətdarlığımı bildirmək istərdim.

Special thanks go to V.Persijanov (Russia) for finding predecessors.

Jorge J. Lois
1.Mükafat/ 1st Prize
Azerbaijan CCC-35 JT

h#2 3 Həll

G. Kozjura, V.Kopil
2.Mükafat/ 2nd Prize
Azerbaijan CCC-35 JT

h#2 4 Həll

L.Makaronez, S.Shifrin
3.Mükafat/ 3rd Prize
Azerbaijan CCC-35 JT

h#2 Mətn/ Text

Jorge Lois (Argentina) 1.Mükafat/ 1st Prize.

I) 1.Fe2 Vxc3! [Vxe3?] 2.Ad5 Vc8#, II) 1.Ac2 Vxd3! [Vxc3?] 2.Fe5 Vd7#,
III) 1.Fb2 Vxe3! [Vxd3?] 2.Fb5 Ve6#

Əla məsələdir, düzgün matlar, qaraların oyununda dövrü növbələnmə, ağların oyununda isə anti-dualllar, ağ daşların açılışı və qaraların təcridi ilə çətin mövzu.
Beautiful problem. Model mates. Cyclic functions of black pieces Bc3, Bd3 and Se3. Antiduals in the play of White. Unpinning.

Gennadij Kozjura & Valerij Kopil (Ukrayna) 2.Mükafat/ 2nd Prize

I) 1.Te4 (Fe4+?) Aa4+ 2.Şd5 Ab6#, II) 1.d5 (Vd5+?) Ab1+ 2.Şe4 Ad2#,
III) 1.Vf7 Ad5+ 2.Şe6 Ac7#, IV) 1.Fg4 Axe2+ 2.Şf5 Ag3#

İki variant xanaların təcridsizləşdirilməsi ilə birləşdirilib. Qara şahın xaçvari hərəkəti, dörd model mat, Zirs batareyası oyunu, 4 həll.
Two solutions are united by tries and another two by unblocking of squares. Cross of bK. The Siers battery.

Leonid Makaronez & Semion Shifrin (İsrail) 3.Mükafat/ 3rd Prize

a) 1.Şb4 Tf4 2.Vc5 Ac6#, b) Fa3 → b4 1.Şc3 Tf2 2.Fc4 Ab5#, c) Fa3 → c5 1.Ae3 Tf6 2.Şd4 Tf4#, d) Fa3 → d4 1.Şc5 Fe5 2.Vc4 Fd6#, e) Tf5 → h5 1.Ve4 Af5 2.Şd5 Ae3#

Batareyaların yaranması üstəgəl qara şahın ulduzcuğu. Dörd model matlar, beş ekiz, meredit. *Battery formation plus a bK star. Five twins with models. Meredith.*

Rauf Aliovsadzade
4.Mükafat/ 4th Prize
Azerbaijan CCC-35 JT

h#2 b) Af5 → e5, c) Af5 → b7

Chris..J.Feather
1.Fəxri rəy / 1st HM
Azerbaijan CCC-35 JT

h#2 3 Həll b) c7 ağP

Christer Jonsson
2.Fəxri rəy/ 2nd HM
Azerbaijan CCC-35 JT

h#2 b) Şd1 → d2

Rauf Aliovsadzade (ABŞ) 4.Mükafat/ 4th Prize

a) 1.Ad4! (1.Axe3?) Tf5 [A] 2.Axe3 Fd3# [B], b) 1.Af3! (1.Şf4+?) Fd3+ [B] 2.Şf4 Ag2# [C], c) 1.Şf3! (Şxe3?) Ag2 [C] 2.Şf2 Tf5# [A]

İki sistem: qaraların oyununda aituduallar, ağlarda isə dövrü növbələnmə (əvəzlənmə).
Two systems. Cycle in the play of White and antiduals in the play of Black.

C. J. Feather (İngiltərə) 1.Fəxri rəy / 1st Honourable mention

I) 1.Tf6 Ae8+ 2.Şe6 Axc7#, II) 1.Vf6 Axd5+ 2.Şe6 Af4#, III) 1.Ff6 Axa6+ 2.Şe6 Axc5#,
b- I) 1.Ae7 c8F+ 2.Şc6 Fd7#, II) 1.Ab6 c8T+ 2.Şe6 Tc6#, III) 1.Şc6 Tb7 2.Vd8+ cxd8A#
Batareya seriyası. Üç zəif çevrilmə, bəzi matlar düzgün deyil.

Battery play. Three underpromotions. Some mates are not model.

Christer Jonsson (İsveç) 2.Fəxri rəy / 2nd Honourable mention

a) 1.Fg1 Fd6 2.Ae7 Tf3#, b) 1.Tc3 Tf5 2.Af7 Fc5 #

Ağ və qara daşların açılışı və özünü bağlaması ilə yaxşı məsələ. Matlar düzgündür.
Good problem showing unpinning and selfpinning. Models.

Anatoli Pirverdiyev
3.Fəxri rəy / 3rd HM
Azerbaijan CCC-35 JT

h#2 4 həll

Viktor Syzonenko
4.Fəxri rəy / 4th HM
Azerbaijan CCC-35 JT

h#2 2 Həll

Krzysztof Drazkowski
5.Fəxri rəy / 5th HM
Azerbaijan CCC-35 JT

h#2 b) Fc8 → g8

Anatoli Piriverdiyev (Azərbaycan) 3.Fəxri rəy / 3rd Honourable mention

I) 1.Şxc4 Fb4 2.Şb3 Ad2#, II) 1.Şxe4 Fh4 2.Şf3 Ad2#, III) 1.Şc6 Aed6 2.Ad5 Ae5#;
IV) 1.Şe6 d5+ 2.Şf5 Ag3#

Qara şahın ulduzcuğu, dörd ekiz, düzgün matlar, bir variantda mat simmetrikdir.
A bK's star, four solutions, models. Some symmetry.

Viktor Syzonenko (Ukrayna) 4.Fəxri rəy / 4th Honourable mention

I) 1.Şe4 Fg2 2.Ff7 Ag3#, II) 1.Şc3 Tc8 2.Tc2 Fa5#

Qara bağlamaların dəyişilməsi, düzgün matlar.
Transformation of black pins. Models.

Krzysztof Drazkowski (Polşa) 5.Fəxri rəy / 5th Honourable mention

a) 1.Fd1 Tg7 2.Ae2 Axc5#, b) 1.Te7 Tg5 2.Ae6 Axe4#

Xətlərin açılışı və təcridi ilə orijinal ideya.
Original scheme with unpinning and blocking.

Dieter Muller
1.Tərifnamə / 1st Com.
Azerbaijan CCC-35 JT

h#2 b) Fh8 → c7

Yevgeny Vaulin
2.Tərifnamə / 2nd Com.
Azerbaijan CCC-35 JT

h#2 2 Həll

Anatoly Vasylenko
3.Tərifnamə / 3rd Com.
Azerbaijan CCC-35 JT

h#2 2 Həll

Dieter Müller (Almaniya) **1.Tərifnamə / 1st Commendation**

a) 1.Ac6 Te6 2.Ae4 Txc6#, b) 1.Aa6 Ab4 2.Fa2 Axa6#
Mövzu- model matlar, xətlər üzrə oyun. *Models with line play.*

Yevgeny Vaulin (Rusiya) **2.Tərifnamə / 2nd Commendation**

I) 1.Vb5 Fxe4+ 2.Şc5 Ad3#, II) 1.Ac5 Td1 2.Şd5 Fe4#
Təcrid və özünü bağlama, matlar düzgündür. 8-ci komanda dünya çempionatının mövzusu ikigedişli məsələdə.
Blocking and selfpinning. Models. The WCCT-8 theme done in a h#2.

Anatoly Vasylenko (Ukrayna) **3.Tərifnamə / 3rd Commendation**

1.Txg4 ... 2.Txg3 (a) Txf5# (A)? I) 1.Txg4 gh! 2.Txh4 (c) Txf5# (A);
II) 1.Axf3 ... 2.Ag5 (b) Af6# (B)? 1.Axf3 gf! 2.Ah4 (d) Af6# (B).
Düzgün batareya matları ilə ağların temp oyunu. Ruxlis mövzusu.
Tempo-play with model battery mates. Rukhlis.

BEYNƏLXALQ YARIŞLAR

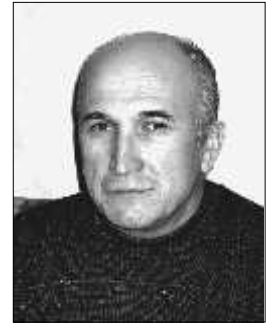
«Olimpiya dünyası» və «Kaspiy» qəzetlərinin şahmat bəstəçiliyi guşələri 2006-cı il üçün, aşağıdakı bölmələr üzrə beynəlxalq yarışlar keçirir: (+=) etüdlər, (#2) ikigedişli, (#3) üçgedişli, (H#2) yardımlı mat. Guşələr həftədə bir dəfə şənbə günü çıxır. Orijinal bəstələri (hər müəllifdən 3-dən artıq olmayaraq) 31.09.2006 tarixədək aşağıdakı ünvana göndərmək olar:

«Olimpiya dünyası» ilhamaliev@mail.ru,
«Kaspiy» abdullaev-elmara@bk.ru

Redaksiya: Jurnalımızın 2-ci sayında dərc olunmuş Rauf Əlövsətzadənin «Темы в композиции найденные в Азербайджане» məqaləsi və J.Brabecin (Slovakiya) məqaləsindən seçmələr böyük əks-səda doğurub. Ukrayna Şahmat Bəstəçiliyi komissiyasının Vitse-Prezidenti Anatoli Vasilenkodan bu mövzu barədə aldığımız məktubu diqqətinizə çatdırırıq. Maraqlıdır ki, o Füzuli rayonu Horadiz qəsəbəsində anadan olub. Atası burada sərhəd zastavasının rəisi olub və onlar 1951-ci ildə Azərbaycan köçüblər.

Несколько слов о теме “Владими́рова”. Я тоже признаю в этой теме приоритет азербайджанских композиторов, хотя бы потому, что в первой задаче Владимирова этой темы нет и вообще она, на мой взгляд, является непечатной, поскольку не содержит ни одного варианта, а тематические ходы черных только дифференцируют маты угрозы. Более того, я знаю, что так же считают и многие другие композиторы, разбирающиеся в реверсивной тематике. Возможно, поэтому, Домбровский эту задачу сразу и не публиковал. В то же время у меня нет оснований не доверять словам весьма уважаемого мною Якова Владимирова, о том, что инициатором названия без всякого умысла стал не менее уважаемый мной Альфред Домбровский. Скорее всего, он действительно не публиковал задачу Владимирова, поскольку она была, как я уже писал, непечатной. А когда пришла задача от азербайджанских проблемистов, и ему пришлось выбирать между алгеброй с попыткой систематизации и самой задачей, то он почему то выбрал первое. К тому же, нигде юридически не закононено, как нужно называть тему. Не думаю, что тут был какой-то сговор - в отношении самого Домбровского с Москвой из-за постоянной критики публикуемых им двухходовок было не все гладко. Не исключаю, что сыграло свою роль и то обстоятельство, что все три родственные темы (Домбровского, Ханнелиуса и Банного) были названы по фамилиям и “Азербайджанская” тема или тема под тремя фамилиями не вписывались в этот ряд.

Кстати и задачи Банного на тему Банного были опубликованы почти в одно время с задачами латыша Кисиса, более того, в одной из задач Кисиса, опубликованной в 1969 году, был один вариант и с темой Владимирова. Удивительно также, что в этот начальный период становления темы, никто не вспомнил об украинских проблемистах В.Лукиянове и Н.Нагнибиде, трехходовки которых, опубликованные в конце 60-х годов, содержали все атрибуты, присущие двухходовым механизмам с выражением темы Владимирова. История композиции содержит много таких "несправедливостей". Взять хотя бы темы Рухлиса, Сушкова и другие. Я же сам никогда не был ни сторонником, ни инициатором переименования тех или иных тем. Мне всегда импонировала мудрая позиция Азербайджанской стороны, состоящая в том, что несмотря на явную несправедливость по отношению к вам, вы меньше других ввязывались в этот спор. Лично для меня гораздо важнее то, чтобы под той или иной темой все понимали одно и то же. Я считаю, что в любом споре более важны не слова, а дела, т.е творчество. *А вы, азербайджанские композиторы это доказали. Если разделить количество предложенных вами тем, на количество композиторов, то, наверное*

коэффициент у вас будет одним из самых высоких в мире.

В вопросе о теме Владимирова есть еще одно непонятное пятно. На тематический конкурс, объявленный в Азербайджане вскоре после открытия темы, были присланы Велимировичем и Ковачевичем очень хорошие задачи. Но, почему то конкурсу отказали в статусе международного. Не потому ли, чтобы не подмочить приоритет советской школы? Помню, что в этом конкурсе, к сожалению, никто не поднялся до уровня задачи Алиовсатзаде, Лиокумовича и Вахидова, а упомянутые двухходовки югославов были исключены и позже получили высокие призы в других конкурсах.

А.Василенко. Ноябрь, 2005

Redaksiya: Müəllifin qaldırdığı məsələ bizi çox maraqlandırdı. Biz onu araşdırmağa çalışacağıq.

Вариации на тему элиминации

В журнале №2 “Shahmat bestechiliyi” была напечатана статья Рауфа Алиовсатзаде “Темы в композиции открытые в Азербайджане.” К сожалению в одной из двухходовок №7 З.Эйвазовой и В.Лидера (“Canadian Chess Chat”, 1982) с рекордным пятикратным контролем поля e3 и удвоенной элиминацией было обнаружено побочное решение.

Мои попытки исправить задачу с сохранением всех трех тематических вариантов, в которых черные ликвидируют контроль белыми поля e3 по свободной линии, как в ложном следе так и в решении не принесли результата. Наиболее простым исправлением, мне кажется, было бы следующее: заменить черную ладью a5 черной пешкой c6 и добавить черного коня b2. В этом случае ложный след и решение меняются местами, в решении сохраняется три тематических варианта, а в ложном следе два. 1. d4? Kd3! 1.d3!

Однако есть и другие возможности, которые, не исключая, могли быть рассмотрены авторами еще при составлении задачи. Например, весьма гармонично выглядит версия с сохранением только двух тематических вариантов с переменной по псевдо-Рухлису, в этом случае добавляется еще одна фаза с выбором защит.

З.Эйвазова, В.Лидер 1982
(версия исправления 2)

#2

З.Эйвазова, В.Лидер, 1982
(версия исправления 3)

#2

А.Василенко (Киев)
Посвящается З. Эйвазовой
Olimpiya dunyasi 2006

#2

1.Rc4? [2.Rf4#], 1... Ra4 2.Qxd5#, 1...Rb4 2.f8Q#, 1...g5 2.Qf5#, 1...dxc4/d4 2.Qe4# 1...Sxg3!, 1.d3? [2.Se5#], 1...Rxa7 2.Qxd5#, 1...Rb6 2. f8Q#, 1...exd6 2.Qf6#, 1...d4 2.Qe4# 1...Rc5! Решение: 1.d4! [2.Se5#], 1... Rxa3 2.Qxd5#, 1...Rb3 2.f8Q#, 1...exd6 2.Qf6#, 1...Sxg3 2. Rf2#

Но, после анализа всех возможных версий, я заметил, что все они, также как и авторская позиция, содержат один существенный недостаток выключаемые на первом ходу белые фигура (слон a7 либо ладья a3) в решении становятся лишними. Для того, чтобы выключаемая фигура принимала участие в решении, потребовалась замена одной из них белым ферзем. В результате родилась следующая версия, в которой сохраняются только тематические варианты с произвольной переменной игры, в ложном следе со взятием фигуры, а в решении с перекрытием по Барулину. Перекрываемый первым ходом решения белый ферзь играет дважды в тематическом и дополнительном вариантах.

1.d4? [2.Se5#], 1...Rxc3 2.Bxd5#, 1...Qxc3 2.Rf2# 1...Sf7 2.Rxf7# 1...Qxc2!

Решение: 1.d3! [2.Se5#], 1... Rb6 2.B:d5#, 1...d4 2.Qc6#, 1...Qxc2 2.Qf6#, 1...Qxc3 2.Rf2#, 1...Sf7 2.Rx7#

Теперь с точки зрения экономии материала все в порядке, однако специалисты перемены игры могут предъявить ко всем рассмотренным позициям справедливые замечания по поводу отсутствия между фазами истинной перемены игры. Это обстоятельство заставило меня заняться поисками других механизмов с удвоенной элиминацией контроля, позволяющими более чисто представить в тематических вариантах перемену игры. Результатом этих поисков стала следующая позиция, в которой в каждой из фаз присутствуют, по крайней мере, по два варианта с переменной игры.

1.Sfe4?[2.Bd7#] 1...Bxc3 2.Sc5#, 1...Qxc3 2.Bd5#, 1...fxe4 (a) 2.Qxf7# 1...Ra7!(b)

Решение: 1.Sc4! [2.Bd7#] 1...exf6 2.Rd6#, 1...Rxf6 2.Sxg5#

1...fxe4 (a) 2.Qg4#, 1...Ra7 (b) 2.Qxb3# (1...Qd5 2.Bxd5#)

Удвоенная элиминация контроля при пятикратном контроле поля d5 с двумя тематическими защитами в каждой из двух фаз в синтезе с переменной игры в позиции без белых пешек.

Анатолий Василенко (Украина, Киев).

49. Beynəlxalq konqress - 49th World Congress of Chess Composition

Şahmat bəstəçiliyi üzrə 49. Beynəlxalq konqres və həlletmə üzrə 30. dünya çempionatı 29 iyul - 5 avqustda Hollandiyanın Wageningen şəhərində keçiriləcək. Sifarişləri 1 iyuna kimi göndərmək lazımdır:

H. le Grand, Heimanslaan 5, 6705 AD Wageningen, The Netherlands.

Tel: +31 317 414618

e-mail: h.le.grandwanadoo.nl

Əlavə məlumatları www.Problemlad.nl saytıdan almaq olar.

AŞF-də yeni seçkilər!

Mayın 6-da Milli Olimpiya Komitəsinin inzibati binasında Azərbaycan Şahmat Federasiyasının IV hesabat-seçki konfransı keçirildi. Konfransda **Aynur Sofiyeva** növbəti dörd il üçün AŞF-nin Prezidenti, **Mahir Məmmədov** və **Faiq Həsənov** Vitse-Prezident, **İbrahim Məmmədov** isə baş katib seçildi.

Jon Roycroft-un (İngiltərə) redaktorluğu ilə Hollandiyanın ARVES (Alexsandr Rueb Vereniging voor schaakeindspelStudie) cəmiyyətinin nəşr etdiyi «EG» etüd jurnalının 133 və 146-cı saylarında Azərbaycan etüdcüsü İlham Əliyevin iki məqaləsi dərc olunub. www.gadycosteff.com/eg saytına girməklə həmin məqalələrlə tanış ola bilərsiniz (EG133, İyul 1999, səhifə 555-566, Creative conflict in the chess composition classics-Şahmat bəstəçiliyi klassikləri ilə yaradıcılıq mübahisəsi) və (EG146, Oktyabr 2002, səhifə 676-684, Twins-Ekizlər).

8. Komanda dünya çempionu - 8 WCCT

8.Komanda dünya çempionatına (World Chess Composition Tournament) start verilib. Çempionatın direktoru Hans Gruber, təşkilatçı ölkə isə Almaniya. Ölkəmiz artıq bu mötəbər yarışda iştirak etmək üçün qeydiyyatdan keçib. Çempionatda iştirak etmək istəyən ölkə bəstəçiləri şahmat bəstəçiliyi komissiyasına müraciət edə bilərlər. Çempionatın mövzularının ingilis versiyası ilə PCCC-nin (Permanent Commission for Chess Composition) <http://www.sci.fi/~stniekat/pccc> rəsmi saytında tanış ola bilərsiniz. Bəstələri çempionatın direktoruna son göndəriş günü-1 mart 2007. Ölkə yığma komandasının kapitanına son göndəriş günü 15 fevral 2007 (bax səh. 26-27). Ünvan: İlham Əliyev, 8 m/r, 18/29-51, Sumqayıt AZ-5008 E-mail: ilhamaliev@mail.ru Tel: ev (018) 644 82 23, cib (050) 515 40 99

Həllçilərin yeni əmsallar cədvəli açıqlandı!

PCCC-nin (FİDE-nin Şahmat Bəstəçiliyi komissiyası) rəsmi saytında şahmat bəstəçiliyi üzrə həllçilərin reyting siyahısı verilib. Aqşin Məsimov (Bakı) 2204 balla 122-ci, Anatolij Priverdiev (Bakı) isə 1917 balla 252-ci sırada qərarlaşıb. Beynəlxalq əmsalı olan digər həllçilərimizdən Araz Alməmmədov (Qəbələ, ə=2217), Bəxtiyar Rüstəmov (Bakı, ə=2037), artıq bir neçə il bu yarışlarda iştirak etmədiyinə görə cədvələ salınmayıb. Maraqlı orasındadır ki, əmsallar cədvəlində Anatoli Piriverdiyevin adı iki dəfə verilib: Anatoly Piriviredov (ə= 2041).

Şahmat bəstələrinin həlli üzrə XXVII Azərbaycan çempionatı

15-16 aprel Bakı şəhərində keçirilən ölkə çempionatında 22 yaşlı həllçimiz **Ramil Cavadov** (İsmayılı) 90 mümkün xaldan 78 xal (294 dəq) toplayaraq, ilk dəfə respublika çempionu adını qazanıb. İkinci 68.5 xalla (323 dəq) Araz Alməmmədov (Qəbələ), üçüncü isə 54.5 xalla (347 dəq) Aqşin Məsimov (Bakı) oldu.

Qəbələ rayonunun Vəndam kəndində yaşayan tanınmış şahmat bəstəçimiz Araz Alməmmədov 13 dəfə (10 dəfə hələtmə və 3 dəfə tərtib üzrə) Azərbaycan çempionu adını qazanıb! Onun ən yaxın izləyicisi Lütfiyar Rüstəmov (Bakı) 6 dəfə ölkə çempionu olub.

YUBİLEYLƏR

2005-ci ildə ölkə bəstəçilərimizdən Rauf Ələvsətzadənin-60, Muradxan Muradovun-55, Züleyxa Eyvazovanın-50 illik yubileyləri oldu. Bu il isə Salman Cavadzadənin-70 və Məcnun Vahidovun-60 illik yubileyləri olacaq (bax səhifə 28). Yubilyarları ürəkdən təbrik edirik! Onlara həyatda və yaradıcılıqda yeni uğurlar arzulayırıq!

ŞAHMAT BƏSTƏLƏRİNİN HƏLLİ ÜZRƏ 29. DÜNYA ÇEMPİONATI

6-7 sentyabr 2005.

29th World Chess Solving Championship, Eretria.

Komanda: 1. Böyük Britaniya (John Nunn, Jonathan Mestel, Michael McDowell)-158.5 xal, İsrail (Ram Sofer, Ofer Comay, Mark Erenburg)-155.5 xal, Finlandiya (Pauli Perkonoja, Jorma Paavilainen, Kari Karhunen)148.5 xal. **Şəxsi:** 1.Piotr Murdzia (POL)- 84.0, 2.Jonathan Mestel (GBR)-80.0, 3.John Nunn (GBR)-78.5. **Open-turnir** (5 sentyabr 2005): 1.John Nunn (GBR)-55, 2.Jonathan Mestel (GBR)-54.5, 3. Boris Tummes (GER)-54.

Yakov Vladimirovun Moskvada 2004 və 2005-ci illərdə «Astrel» nəşriyyatında buraxılmış «1000 şahmatnıx zaqadok» (səhifə 303, məsələ 12a) və «1000 şahmatnıx zadaç» (səhifə 260, məsələ 958) kitablarında tanınmış bəstəçimiz Araz Alməmmədovun (Qəbələ) məşhur kooperativ məsələsi verilib.

Araz Alməmmədov
İdee & form 1996-97, 1.Fəxri rəy

H#2

♖♗→ b) ♙♚ c) ♜♞ d) ♝♞

- a) 1.Tb1 Te3 2.T4b2 Ta4#, b) 1.Şa3 Fg5 2.Fa4 Fc1#,
c) 1.Ac2 Ad5 2.Aca1 Ac3#, d) 1.Şa3 e8T! 2.Şa4 Ta8#

VIII komanda dünya çempionatı mövzularının tərcüməsi 8 WCCT

Bölmə: A. İkigedişli (#2).

Ağların gedişlərinin məna dəyişikliyi və qaraların korreksiya gedişlərindən ibarət sintez tələb olunur. Həqiqi hələdə qaraların iddiasız və ən azı bir korreksiyasına ağların mat elan edən gedişləri var. Ağların həmin gedişləri birinci gedişdə (gedişlərdə), yaxud təhlükədə (təhlükələrdə) ən azı bir yanlış izdə keçməlidir. Fazalarda tematik matlar yeganə olmalıdır. Tematik yanlış iz (izlər) birinci gedişdə şah elan edilmədən keçməlidir. Mövcud bir fiqurun hansı xanadan getməyindən asılı olmayaraq gəldiyi xana həmin gedişin müxtəlif fazalarda eyni gediş olduğunu müəyyən edir. Korreksiyanın mexanizmində tam sərbəstlik verilir, bir şərtlə ki, gedişi eyni qara fiqur yerinə yetirir.

İddiasız gediş müxtəlif məqsəd daşıya bilər : A) qara fiqurun qeyri müəyyən gedişi, B) bu fiqurun müəyyən xətt üzrə hərəkəti, C) qara fiqurun qabağını kəsmək məqsədi ilə.

Bölmə: B. Üçgedişli (#3).

İkinci gedişdə ağ fiqur, şah deməmək şərtlə, yenidən gediş etmiş qara fiquru bağlayır. Bağlama birbaşa olmaqla, bağlayan ağ fiqur tərəfindən həyata keçirilməlidir. Ən azı iki variant tələb olunur.

Bölmə: C. Çoxgedişli (#n).

Dörd gedişli mat tələb olunur. Həqiqi hələdə ən azı iki variantda ağ fiqurun ya diaqramda tutduğu yerinə, ya da oyun əsnasında keçdiyi yerlərdən birinə qayıtması tələb olunur. Birinci gediş qayıtma mexanizminin bir hissəsi ola bilər (Numunə - 2). Təhlükə tematik variantlardan biri ola bilər (Numunə- 1, 2).

Sadə qayıtmadan başqa dolanma əməliyyatından ibarət dairəvi «Rundlauf» - adlanan qayıtmaya da icazə verilir. Yeni fiqur başqa istiqamətlə də öz əvvəlki yerinə qayıda bilər.

Bölmə: D. Etüdlər (+ =).

Uduş, ya heç-heçədən ibarət olan etüdü baş variantında müdafiəsiz qalan ağ və ya qara fiqur A birbaşa zərbə altındadır. Ağlar, yaxud qaralar təxirəsalmadan, dərhal növbəti gedişlə daha bir fiquru, A fiqurunun rəngində olan B fiqurunu da zərbə altında qoyurlar. Müdafiəsiz olan bu fiqur da birbaşa zərbə altında qalır. A və B iki ağ və ya iki qara fiqurun eyni vaxtda göydən «asil» qalmasına gətirib çıxaran tematik gedişlər sakit gediş, şahsız və vuruşsuz olmalıdır. A və B fiqurları piyadadan başqa istənilən fiqur ola bilər.

Qeyd : 4 sayılı nümunədə 4.Tb8 gedişi tematik sayılır, baxmayaraq ki, ağların iki fiquru göydən «asil» qalmışdır. Ancaq vaxt tələbi uyğun gəlmir, yalnız 2.Td6 gedişi tematik sayılır.

Bölmə: E. Üç gedişə yardımçı mat (H#3).

Üçüncü mat gedişində ağ fiqur qaraların oyununun gedişində boş qoyub getdikləri xanadan mat elan edir. Bir neçə həllə və ekiz məsələlərə icazə verilir, ancaq zero vəziyyətindən başqa.

Məhdudiyət : Qara şah və piyadalar azadedicilə tematik fiqur rolunu oynaya bilməz. Birbaşa batareya ilə mat etməyə icazə verilmir.

Bölmə: F. Əks mat (S#3).

Üç gediş əks mat tələb olunur. Oyunun gedişində 2 fiqur Ağ fiqur A və ağ, yaxud qara fiqur B («B»- uzaqvuran fiqur olmalıdır) ilk vəziyyətdə, yaxud oyunun gedişində (eyni vaxtda olmasa da) «x» xəttində yer tuturlar.

Qaraların eyni «C» fiquru 1- ci və 2-ci gedişləri edərək, əvvəlcə A fiqurunu vurur, sonra «x» xəttini «B» fiquru üçün aşağıdakı məqsədlərlə azad edir (boşaldır): hərəkət məqsədilə, nəzarət, bağlama, şah, mat, dualların ləğv olunması və s.

Bir məhdudiyət qoyulur : «B» fiqurundan arxa fiqur kimi birbaşa batareyadan istifadə etmək olmaz, bir də «D» fiquru qabaq fiqur kimi «güllələyərək» 3- cü gedişdə mat verə bilməz.

Bölmə: G. Nağıl (Fairy).

«Dirilmə xanalarının mübahisəsi» mövzusunun əks etdirən və Anti-sirse qaydasına uyğun gələn birbaşa ikigedişli məsələlər tələb olunur. Dirilmə xanalarının mübahisəsi aşağıdakı halda baş verə bilər: **Yeganə bir xana iki müxtəlif rəngli fiqurun «dirilmə» xanasından ibarət olsa.** Bu fiqurlardan birinin «dirilməsi» digərinin «dirilməsi», yaxud şah deyilməsi mümkün olmur.

Aşağıdakı fiqurlar qrupuna icazə verilir. Onlardan yalnız bir qrupdan və bu qrupda yalnız bir tip fiqurdan istifadə etməyə icazə verilir.

Qrup 1 Çəyirtkə, Süvari

Qrup 2 Çəyirtkə, Tullanan top, tullanan fil

Qrup 3 Şir, Top şiri, Fil şiri

Qrup 4 Leo, Pao, Vao

Anti-Sirsenin hər iki növünə icazə verilir. Kalve (Calvet) və Şeylan (Cheylan) Anti-Sirse (təyinedici) gediş edən istənilən fiqur (şah olmaqla) Anti-Sirse qaydasına görə özünün ilk taxtda tutduğu yerdə «dirilir». Top, Fil və At vurulduqları xananın rəngində olan xanada «dirilir». Piyadalar və nağıl fiqurlar vurulduqları şaquli xəttə «dirilirlər». Piyada əgər 8-ci üfiqi xəttə vurursa, o piyada kimi yox, çevriləcəyi fiqur kimi «dirilməlidir». Bu ancaq o zaman mümkündür ki, çevriləcək fiqurun «dirilmə» xanası boş olsun. Anti-Sirsenin iki tipi var. Kalve tip-yeni vurulma xanasında «dirilmə» aşkar (leqal) olsun, bir də Şeylan-«dirilmə» gizli (qeyri-leqal) olsun.

**Mətnin tərcüməsinə görə Salman Cavadzadəyə (Gəncə)
xüsusi minnətdarlığımızı bildiririk.**